

Nr 123.

Ankom till riksdagens kansli den 26 april 1940 kl. 1 e. m.

Utlåtande i anledning av Kungl. Maj:ts i statsverkspropositionen för budgetåret 1940/41 gjorda framställning om anslag till bidrag till driften av vårdhem för lättskötta sinnessjuka jämte i ämnet väckta motioner.

(3:e avd.)

I propositionen (nr 1) angående statsverkets tillstånd och behov under budgetåret 1940/41 har Kungl. Maj:t under femte huvudtiteln (punkt 102, sid. 189 och 190 av det vid propositionen fogade utdraget av statsrådsprotokollet över socialärenden den 4 januari 1940) föreslagit riksdagen att till Bidrag till driften av vårdhem för lättskötta sinnessjuka för budgetåret 1940/41 anvisa ett förslagsanslag av 600,000 kronor.

Motsvarande anslag är i gällande riksstat uppfört med 450,000 kronor. Statsbidrag utgår i princip allenast till landsting eller stad, som ej deltagar i landsting och som ej heller genom särskilt avtal förbundit sig att omhändervård sinnessjukvården för i staden hemortsberättigade; dock må statsbidrag under en övergångstid av fem år från den 1 juli 1937 kunna beviljas jämväl för vårdhem, som drives av sammanslutning, vari kommun eller landsting deltagar. Bidrag utgår med 1 krona 25 öre för dag och patient, på villkor att för patient, tillhörande det sjukvårdsområde, för vilket vårdhemmet är avsett, vårdavgift icke uttages med högre belopp än 50 öre för dag. Statsbidrag må dock samtidigt icke utgå för flera vårdplatser än en på varje tusental invånare inom respektive landstings och stads område.

I samband med Kungl. Maj:ts ifrågavarande förslag har utskottet till behandling förehaft två likalydande motioner, väckta den ena, nr 19, i första kammaren av herr *G. W. Källman m. fl.* och den andra, nr 16, inom andra kammaren av herr *T. Wolgast m. fl.*, vari hemställts, att riksdagen måtte besluta sådan ändring i villkoren för statsbidrag till driften av vårdhem för lättskötta sinnessjuka, att vårdavgiften å dylikt hem må utgöra högst 1 krona per dag och patient.

Beträffande de skäl, som anförts till stöd för detta yrkande, får utskottet hänvisa till motionen II: 16.

Efter därom i vederbörlig ordning gjord framställning har yttrande över motionerna avgivits av *socialvårdskommittén* den 4 april 1940. Yttrandet bifogas i tryck detta utlåtande.

Utskottet.

Kungl. Maj:ts beräkning av medelsbehovet för ifrågavarande ändamål under nästa budgetår har icke givit utskottet anledning till erinran.

Vad härefter angår det motionsvis framställda yrkandet om höjning av dagavgiften vid hithörande vårdhem, finner utskottet ådagalagt, att vissa olägenheter äro förbundna med nuvarande bestämmelser på området i de fall, då intagna äro berättigade till folkpension. Utskottet anser ock angeläget, att åtgärder snarast möjligt vidtagas för att undanröja dessa olägenheter. På sätt socialvårdskommittén i sitt yttrande framhållit, är emellertid frågan om de intagnas rätt till folkpension icke någon till dessa vårdhem begränsad angelägenhet. Att märka är även, att ett bifall till motionernas yrkande skulle särskilt beträffande patienter, som tillhöra den lägsta dyrortsgruppen i folkpensioneringshänseende, medföra ökade utgifter för fattigvården, vilket icke kan anses tillfredsställande. Under sådana förhållanden finner sig utskottet icke böra tillstyrka bifall till motionerna.

Utskottet är i frågans nuvarande läge icke heller berett att taga ställning till det av socialvårdskommittén berörda spörsmålet om skilda dagavgifter för patienter, som åtnjuta folkpension, å ena sidan och övriga å dessa vårdhem intagna patienter å andra sidan. Utskottet anser sig emellertid böra understryka vikten av att behandlingen inom socialvårdskommittén av ovan avsedda spörsmål och vad därmed äger samband i möjligaste mån påskyndas, så att förslag i ämnet kan föreläggas nästa års riksdag.

Under återopande av det anförda hemställer utskottet,

a) att riksdagen må till *Bidrag till driften av vårdhem för lättskötta sinnessjuka* för budgetåret 1940/41 under femte huvudtiteln anvisa ett förslagsanslag av 600,000 kronor;

b) att motionerna I: 19 och II: 16, i den mån de icke kunna anses besvarade genom vad utskottet anført, icke må någon riksdagens åtgärd föranleda.

Stockholm den 26 april 1940.

På statsutskottets vägnar:

ANDERS RASTOCK.

Vid förestående ärendes slutbehandling inom utskottet hava närvarit
från första kammaren: herrar Nilsson i Malmö, Johansson i Fredrikslund, Asplund, Nilsson i Landeryd, André, Ström i Lidköping, Heiding, Larsson i Varberg, von Heland, Bäckström, Boman och Andersson i Arboga; samt

från andra kammaren: herrar Råstock, Jansson i Falun, Törnkvist, Eriksson i Stockholm, Danielsson, Persson i Falla, Närlinge, Ward, Persson i Tidaholm, Staxäng, Bergström och Hansson i Rubbestad.

Bilaga.

Till riksdagens statsutskott.

I skrivelse den 1 mars 1940 har Kungl. Maj:t med anledning av framställning från riksdagens statsutskott anbefallt socialvårdskommittén att avgiva yttrande över tvenne likalydande motioner I: 19 och II: 16 vari hemställas, att riksdagen måtte besluta sådan ändring i villkoren för statsbidrag till driften av vårdhem för lättskötta sinnessjuka, att vårdavgiften å dylikt hem må utgöra högst 1 krona per dag och patient. Såsom skäl för dagavgiftens höjande från nuvarande 50 öre till 1 krona anföres, dels att vid bestämmande av patienternas dagavgift ej tagits någon hänsyn till patientens eventuella folkpension och dels att driftkostnaderna vid hemmen avsevärt stigit, sedan dagavgiften bestämdes.

I motionerna erinras om att frågan om patienternas folkpension berörts i tvenne motioner vid 1938 års riksdag. I dessa motioner, vari icke föreslogs någon ändring beträffande dagavgiften, yrkades, att till patient utgående folkpension — efter avdrag av det mindre belopp, som eventuellt må behållas för pensionärens eget bruk — skulle delas lika mellan landstinget och vederbörande kommun. I anledning av riksdagens skrivelse i ärendet har kommittén anbefallts att efter utredning avgiva förslag till Kungl. Maj:t. Anledningen till att kommittén ännu icke avgivit yttrande över 1938 års riksdagskrivelse är, att kommittén ansett, att frågan om folkpension till nu ifrågasvarande vårdhemspatienter icke bör utbrytas ur sitt större sammanhang utan bör lösas samtidigt som liknande frågor vid andra anstalter.

Beträffande årets motioner vill kommittén anföra följande.

För lättande av primärkommunernas fattigvårdsbörda ha vissa socialvårds-kostnader, som förut ålegat kommunerna, överflyttats till landstingen eller staten, och ytterligare åtgärder i sådant avseende äro otvivelaktigt påkallade. Enligt kommitténs mening utgör sinnessjukvården en gren av socialvården, vid vilken kostnaderna utan några avsevärda olägenheter kunna övertagas av staten, och den sinnessjukvård, som utövas vid landstingens vårdhem, läser icke utgöra något undantag i detta avseende. Den omständigheten att driftkostnaderna stegrats vid landstingens vårdhem synes kommittén icke utgöra giltiga skäl för vårdavgiftens ökning, varigenom kommunernas kostnadsandel ökas. Om en ändrad fördelning av det allmännas kostnader vid dessa vårdhem anses påkallad, bör, enligt kommitténs mening, statens och icke primärkommunernas kostnadsandel ökas.

Frågan om patienternas folkpension är icke någon till dessa vårdhem begränsad angelägenhet. Även vid vissa andra offentliga anstalter föreligger samma spörsmål. Såvitt kommittén kunnat finna torde den riktiga lösningen vara, att till personer, som äro helt omhändertagna för vård på vissa anstalter, tilläggspension icke bör utgå. Emellertid har frågan om patienternas folkpension samband med anstaltsvården även i andra avseenden, varför kommittén icke utan ett mera ingående övervägande är beredd att förorda en sådan reform.

Gentemot motionärernas yrkande, att dagavgiften skall förhöjas till 1 krona, vill kommittén erinra, att förhöjningen kommer att medföra för pensionärer i första ortgruppen, som icke hava annan inkomst, att fattigvården måste betala en del av dagskostnaden och även för patienter, som icke uppbära folkpension och som nu själva eller för vilka anhöriga betala vårdkostnaden, kommer i vissa fall den ökade dagavgiften att medföra, att fattigvården får

ingripa. Enligt kommitténs mening är den omständigheten, att fattigvårdens klientel härigenom skulle komma att utökas med nya grupper av understöds-tagare, ägnad att väcka starka betänkligheter.

Därest provisoriska bestämmelser skulle anses mera motiverade i fråga om patienter, som uppbära folkpension vid dessa än vid andra vårdanstalter, har kommittén övervägt andra åtgärder. En sådan vore att dagavgiften bibehölles oförändrad för patienter, som icke uppbära folkpension, medan för patienter med folkpension överstigande dagavgiften denna förhöjdes till samma belopp som pensionen. Mot en sådan lösning kan dock invändas, att någon del av folkpensionen bör reserveras för pensionärens personliga behov.

Kommittén kan icke finna, att det påtalade missförhållandet är av den stora ekonomiska betydelse, att frågan bör bliva föremål för särskilda åtgärder, utan anser, såsom tidigare framhållits, att densamma bör upptagas och lösas i ett större sammanhang.

I detta ärendes behandling hava deltagit ledamöterna Eriksson, Bexelius, Hagård, Höjer, Nordgren, Olsson och Wallén.

Stockholm den 4 april 1940.

Å socialvårdskommitténs vägnar:

Bernh. Eriksson.

G. Holmstedt.
